

Op de Kennisdag 'Sportcomplex van de toekomst' georganiseerd door Heijmans en De Meent bij HC Den Bosch sprak architect Maarten Janssen, die het clubhuis van hockeyclub Pinoké heeft ontworpen. Het clubhuis wordt al sinds zijn opening op 2 oktober vorig jaar geroemd als één van de meest vooruitstrevende clubhuizen in Nederland. De architect vertelt over het ontwerpproces.

Auteur: Karlijn Raats

'Sportcomplex van de toekomst' staat er vandaag al

Architect over nieuw clubhuis van Amsterdamse hockeyvereniging Pinoké

De politiek acht sportverenigingen steeds belangrijker voor de maatschappij. Ze maakt vaak ruim subsidie vrij om sportaccommodaties multifunctioneler te maken. Zo kon ook de Amsterdamse hockeyhoofdklasser, met veel eigen investering, een nieuw clubhuis laten bouwen. Slimclubhuis.nl is het samenwerkingsverband achter de nieuwbouw. Maarten Janssen heeft kantoor in een prachtig witovergoten grachtenpand recht tegenover Carré. Hij maakt deel uit van Slimclubhuis.nl, dat naast hem ook bestaat uit een binnenhuisarchitect en een procesmanager (tevens voorzitter van de vereniging). De Amsterdamse architect verklaart de naam Slimclubhuis: "Een gebouw of product dat multifunctioneel kan worden toegepast wordt tegenwoordig al snel als 'slim' betiteld, is het niet? Dan is het zeker ook gerechtvaardigd om het clubhuis dat we hier hebben ontworpen 'slim' te noemen. Het is een multifunctioneel gebouw dat naast zijn functie als clubhuis een veel groter maatschappelijk belang kan dienen. Het gebouw speelt in op de behoefte van de sporters, het bedrijfsleven, het onderwijs maar ook op die van de ouders van kinderen. Door het beperkte budget is de opzet van het gebouw als 'slim' te omschrijven."

Werkkader

Nog even kort wil Janssen de kaders schetsen waarbinnen hij heeft gewerkt. "Het oude clubhuis, een houten chalet uit de jaren '70, was verouderd en te klein. Inmiddels staat de ledenteller

op meer dan 2.200 en het oude onderkomen bood ruimte voor maximaal vijfhonderd man. De club wilde bovendien niet langer alleen bekendstaan om de gezellige feesten, maar ook om zijn ambitie. Dat moest terugkomen in de moderne architectuur van het clubhuis. De leden van Pinoké vonden het erg belangrijk dat het sentiment van de club behouden bleef. En het nieuwe pand moest neergezet worden met een minimaal budget."

Doordat het vaak moeilijk is om iedereen binnen een vereniging tevreden te stellen, zijn er zowel in het voortraject als tijdens het ontwerpproces duidelijke spelregels bepaald. De leden konden middels een enquête hun wensen en eisen kenbaar maken. Deze werden door het bestuur aangevuld en daarna gefilterd. Hierdoor ontstond een Programma van Eisen (PvE). De architect had zijn eigen ontwerpuitgangspunten en samen met het PvE werden de benodigde vierkante meters bepaald. Door de vele vierkante meters en het beperkte budget was de architect genooddacht om 'slim' te gaan ontwerpen en construeren. Vandaar de keuze voor modulaire bouw.

Modulair bouwen

De architect duidt op de modules waaruit het clubgebouw is opgebouwd. Uitgangspunt is een module van 12 bij 12 meter. Binnen deze oppervlakte van 144 vierkante meters kan men vier kleedkamers met douches plaatsen. In het

In het nieuwe clubhuis kunnen bezoekers op verschillende hoogteniveaus staan want het gebouw maakt door terraswerking optimaal gebruik van ruimte.

midden zit de centrale ontsluiting door een gang. De afmetingen van deze module zijn constructief goed te realiseren, waardoor goedkoper gebouwd kan worden. "De vierkante meters van het PvE zijn gedeeld door de oppervlakte van de module en zo ontstaat het aantal modules dat nodig is om het gebouw op te bouwen", aldus Janssen. "Je kunt het vergelijken met het stapelen van gekleurde blokken. Elk blok heeft zijn eigen programma, bijvoorbeeld clubhuis, kleedkamer, keuken, kinderdagverblijf, fysiotherapie- en fitnessruimte, magazijn en noem maar op."

Kostenbesparing

Over kostenbesparing legt hij uit: "Niet bij dit project, maar bij het neerzetten van een aantal hotels in West-Afrika werk ik samen met een

Bouwmaterialen in hun natuurlijke verschijningsvorm.

betonbouwer uit Duitsland en een constructeur uit Oldenzaal. De methode die ik toepas heet 'modulaire betonbouw'. Ik maak gebruik van prefab betonnen bouwboxen. De fabrikant in Duitsland is gespecialiseerd in het bouwen van prefab betonnen garageboxen. Zij kunnen daar ook hotelkamers van maken. Alles, inclusief de leidingen, elektrische bedrading, het interieur (badkamers, vloerbedekking), wordt in de fabriek gemaakt, waardoor je geen rekening hoeft te houden met weersinvloeden van buiten. Besparingen zitten er in de kwaliteit en bouwsnelheid. Meerkosten zitten in het transport. Bij Pinoké gebeurde dit echter niet. Wel heb ik gebruikgemaakt van prefab betonelementen die je makkelijk kunt repeteren waardoor je kosten bespaart."

Ontwerp

Dan legt Janssen vliegensvlug maar in glasheldere taal uit hoe hij als architect tot zijn ontwerp kwam. "Ik wilde een dynamisch gebouw, want sporten draait om beweging. Ik stoor me mateeloos aan rechthoekige clubhuizen die je maar op één manier in en uit kunt lopen. Ik denk na over interessante afwisselingen in ruimtegebruik, zoals uitsparingen in een gebouw, of overkappingen, verhogingen of verlagingen waardoor terrasvorming ontstaat."

"Het gaat in dit geval over zogenaamde 'dubbel-functies'. Het dak is tevens een terras, het kinderdagverblijf kan ook worden gebruikt als deel van

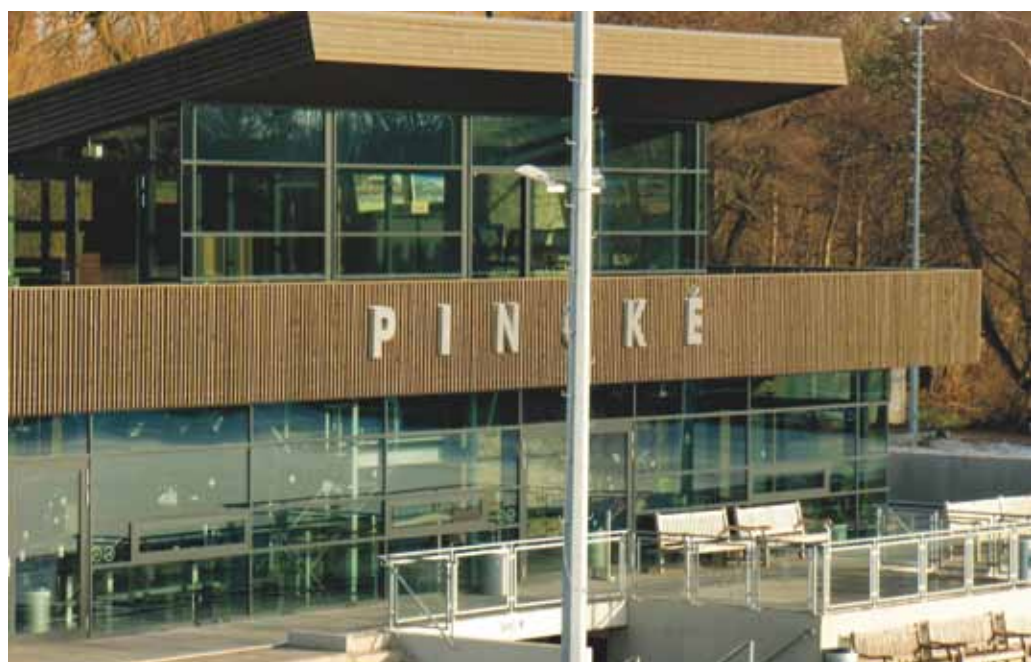
het clubhuis en de ruimte voor huiswerkbegeleiding is in het weekend de ruimte waar technische en tactische besprekingen worden gehouden. Tevens zijn verschillende ruimten in verschillende kleinere ruimten te verdelen door gebruik te maken van schuifwanden."

Eisen van de architect

Bij traditionele clubhuizen is de scheidslijn tussen openbare ruimte c.q. de sportvelden en de

private ruimte c.q. het clubhuis altijd zo voor de hand liggend. Maar door met de opzet van een gebouw te spelen zoals met de blokken uit een blokkendoos wordt de ruimte interessanter. Hij schetst even wat op papier om zijn verhaal te illustreren: "Dit is het clubhuis. Het is opgebouwd uit blokken, driehoog gestapeld. Ik werk met geometrische vormen en ben geïnspireerd door de Japanse architect Tadao Ando, die laat zien hoe sterke vormen zoals cirkels en rechthoeken goed in een landschap kunnen integreren."

"Mensen vinden het vaak prettig om te verblijven op 'plekken' die verhoogd of verlaagd zijn gesitueerd. Je verbijzondert de ruimte door zijn positionering ten opzichte van de openbare ruimte (het maaiveld), waardoor mensen het gevoel hebben dat ze op een 'veilige plek' zijn. Ook werk ik met materialen in hun natuurlijke verschijningsvorm, zoals hout (=bruin), natuursteen, beton (=grijs), glas (=transparant) en donkergrijs staal. Het clubhuis van Pinoké integreert volkomen in de natuurlijke omgeving van het Amsterdamse Bos. Het gebouw is ook tijdloos en niet trendgevoelig." "In het gebouw heb ik de route zo simpel en logisch mogelijk gemaakt. Er zijn drie ingangen: de hoofdentree loopt naar beneden, initieel omdat we de hockeyspelers wilden stimuleren zich eerst te douchen en schone kleren aan te trekken voordat ze naar de kantine gingen, maar dat laatste is niet gelukt. Verder zijn er twee ontsluitingen aan de zijkant: één voor het magazijn en één voor de fysio-/fitnessruimte. Verder is er een ontsluiting naar boven door de aanleg van

De bestuurskamer is transparant gemaakt met glas en is met een schuin dak opgehoogd om het groter en opener te laten lijken, zoals een oog dat wijd opengesperd is.

Industriële loungesfeer.

trappen/tribunes. Het deel van het clubhuis dat we transparant hebben gemaakt, van glas, hebben we met een schuin dak opgehoogd om het groter en opener te laten lijken, zoals een oog dat breed opengesperd is. Dit omdat ouders aangaven dat er voorheen niet genoeg sociale controle en overzicht was vanuit het gebouw op de kinderen buiten. Een architectonische 'knipooig'."

De kleedkamers zijn van beton, want het clubhuis grenst aan water en beton is het meest waterdichte materiaal voorhanden. Deze zijn voor de helft in de grond geplaatst omdat zo deze bouwblokken gebruikt konden worden als tribunes en terrassen van slechts 1,5 meter hoog. Dit betekent dat bezoekers erbovenop kunnen kijken in plaats van dat ze tegen een muur van 3 meter hoog aankijken. Dit geeft ruimte en openheid.

Door het schuiven met bepaalde blokken ontstaat meer dynamiek in de vorm. De dynamiek vertaalt zich in het feit dat mensen overall kunnen staan, op maar liefst vier niveaus. Er gebeurt van alles tussen maaiveld en dak, wat de gezelligheidsbeleving verhoogt.

Lounge

Doordat de mensen het nu veel prettiger vinden om op de club aanwezig te zijn, is de omzet van het horecagedeelte binnen de vereniging bijna verdrievoudigd vergeleken met vroeger. Het interieur is op een heel slimme manier aantrekkelijk gemaakt: aangezien de leden voornamelijk tussen de 15 en 30 jaar oud zijn en zij zijn opgegroeid met de trendy loungesfeer, is gekozen voor de laatste ontwikkelingen binnen deze architectuurstijl. Janssen: "Lounge betekent bovendien: mini-

maal (=industrieel). Dat was handig in verband met het minimale budget. Maar ook wilden we de inrichting van het clubhuis hufferproof maken. Zodoende oogt alles 'industrieel': het betonnen plafond is te zien want we hebben het niet verlaagd, we hebben met stalen stellages aan het plafond theaterlampen bevestigd, een stalen industrietrapp leidt naar boven, we hebben gekozen voor stalen rekken en andere stellages en het meubilair is eveneens basic. Alleen de lampen en de bar zijn design." De kantine is een pars pro toto van het hele clubhuis: met minimale materialen is een hypermodern en superfunctioneel gebouw geconstrueerd waar alle betrokkenen trots op mogen zijn.

Het moderne gebouw integreert in de natuur.

Architect Maarten Janssen is deel van het samenwerkingsverband Slimclubhuis. De diensten van deze expertisegroep is ook beschikbaar voor andere verenigingen met (nieuw) bouwplannen. Voor meer informatie zie www.slimclubhuis.nl